

Oponentský posudok na dizertačnú prácu Ing. Marie Mackovej

Téma dizertačnej práce: **Rozvoj systému ekonomického riadenia ve vybraném segmentu nestátních neziskových organizací.**

Školiteľ: **prof. Ing. Lilia Dvořáková, CSc.**

Oponentský posudok som vypracovala na základe žiadosti Fakulty Ekonomickej Západočeskej univerzity v Plzni,

1. Formálne aspekty dizertačnej práce, vyjadrenie sa k systematičnosti, prehľadnosti, formálnej úprave a jazykovej úrovni dizertačnej práce.

Dizertačná práca je rozčlenená 6 kapitol, ktoré na seba logicky nadväzujú a ako celok tvoria vyváženú štruktúru.

V prvej kapitole sa autorka orientovala na vymedzenie podstaty neziskových organizácií, ich postavenie v národnej ekonomike, charakteristiku ich funkcií, ako aj na porovnanie kľúčových indikátorov s podnikateľskými subjektmi. V rámci tejto kapitoly mám pripomienku ku kapitole 1.2.1 Typológia NNO v trhovej ekonomike ČR, v ktorej autorka v podstate uvádza iba jedno klasifikačné kritérium a to podľa funkcií NNO. Podľa môjho názoru si v predchádzajúcich častiach svojej práce vytvorila dostatočný materiál na to, aby mohla identifikovať aj iné klasifikačné kritériá.

V nasledujúcich častiach svojej práce sa orientuje na vymedzenie ekonomického riadenia v neštátnej neziskovej organizácii, jeho špecifiká a porovnanie s podnikateľským subjektom. Táto časť práce vytvára základ pre následné formulovanie systému ekonomického riadenia NNO.

V štvrtej kapitole autorka podáva svoj návrh systému ekonomického riadenia vo vybranom segmente NNO a jeho špecifiká. Piata a šiesta kapitola uvádzajú odpovede na výskumné otázky, hypotézy a prínosy práce pre vedu a prax.

Práca je po formálnej stránke písaná prehľadne, tabuľky a grafy majú náležitosti, ktoré sa vyžadujú pre ich správnu identifikáciu. V tejto súvislosti mám však pripomienku k odvolávkam na obrázky 5, 6, 9, 11, ktoré sú uvedené na str. 56-57 dizertačnej práce. Z obsahu týchto obrázkov nie je zrejmé, či ich obsah zodpovedá tomu, na čo sa chcela doktorandka odvolať.

Oceňujem schopnosť doktorandky tvoriť vlastné schémy a obrázky, čo demonštruje jej hlboké vedomosti o danej problematike.

Jazykovú úpravu textu nehodnotím, vzhľadom na skutočnosť, že český jazyk nie je mojím rodným jazykom.

2. Obsah dizertačnej práce, voľba témy, metodologické postupy, kvalita analýzy a zhodnotenie svetového poznatkového fondu v danej oblasti.

Stotožňujem sa s názorom doktorandky, že neziskové organizácie zastávajú v spoločnosti významné postavenie, pretože nie sú iba poskytovateľmi určitého spektra služieb, ktoré nedokáže zabezpečiť trh alebo štát prostredníctvom verejného sektora, ale sú indikátorom rozvinutosti občianskej spoločnosti, verejnej mienky a iniciátormi spoločenských zmien.

Z tohto pohľadu je téma, ktorú si dizertantka vybrala nesporne aktuálna a je významná nielen pre samotné NO, ale poznatky z nej prinášajú nové impulzy a námety aj pre rozvoj ekonomickej teórie. Prax nám ukázala, že mnohé postupy, metódy, ktoré boli pôvodne vyvinuté pre NO našli následne svoje uplatnenie aj vo verejnom a aj podnikateľskom sektore. Mnohí lídri, ktorých pôvodne vychoval neziskový sektor sa následne stali významnými politikmi, podnikateľmi alebo predstaviteľmi verejnej a štátnej moci. Je zrejmé, že vzájomná spolupráca, poznávanie a zblížovanie sa troch základných sektorov národnej ekonomiky prináša synergické efekty v ich vzájomnom učení a zdokonaľovaní sa.

Obsah dizertačnej práce je zameraný na mimoriadne špecifický objekt skúmania a to cirkevnú organizáciu. Viera, je na jednej strane hlboko intímna záležitosť, na strane druhej, pokiaľ cirkev plní verejnoprospešnú alebo vzájomne prospešnú funkciu, jednoznačne patrí do neziskového sektora a je pre profesionálnych ekonómov veľkou výzvou sa touto oblasťou zaoberať. Samotná autorka uvádza, že systém ekonomického riadenia v tejto oblasti nebol ešte prezentovaný a aj vzhľadom na skutočnosť, že o samotnom hospodárení cirkví nie sú doteraz verejne dostupné informácie, považujem predloženú prácu za originálnu.

Autorka pri spracovaní svojej dizertačnej práce využila množstvo zahraničnej a domácej literatúry o čom svedčí rozsiahly zoznam literatúry. Podľa môjho názoru sa pri spracovaní práce opierala o kvalifikovaných domácich a zahraničných autorov, ktorí publikovali svoje diela v renomovaných knižných vydavateľstvách. Z tohto pohľadu považujem poznatkovú bázu za dostatočnú.

3. Ciele dizertačnej práce, formulácia cieľov a ich naplnenie.

Ciele dizertačnej práce sú formulované na str. 54. Autorka si ako hlavný cieľ stanovila „vytvoriť návrh systému ekonomického riadenia pre vybraný segment neštátnych neziskových organizácií“. Pre splnenie hlavného cieľa formulovala parciálne ciele, ktoré boli zamerané na identifikáciu vybraného segmentu, stanovenie špecifik ekonomického riadenia vo vybranom segmente, tvorbu návrhu ekonomického riadenia s využitím výsledkov analyzovaných a hodnotených dát českej Koinonie a stanovenie doporučeného pomeru príspevku členov k pokrytiu nákladov na rozvoj hlavnej činnosti a k pokrytiu nákladov na prevádzku hlavnej činnosti.

Takto formulované ciele považujem za správne určené, smerujúce od teoretických analýz až po aplikačnú úroveň. Dávajú tak dostatočný priestor pre získanie nových poznatkov.

Doktorandka formulovala hlavnú výskumnú otázku a následne hypotézu.. Tento postup považujem vzhľadom na zameranie práce, údajovú základňu a predmet skúmania, za vhodný.

Autorka pristúpila k splneniu cieľov logickým postupom. V prvom kroku analyzovala ekonomické riadenie podniku, jeho obsah, riadenie a jeho nástroje s akcentom na finančné riadenie a jednu jeho metódu a to finančnú analýzu. Následne sa zaoberala ekonomickým riadením NNO, pričom sa prioritne zaoberala iba jednou stránkou ekonomického riadenia a to využitím finančných zdrojov NNO. Tejto oblasti venovala veľkú pozornosť. Pomerne podrobne analyzovala finančné zdroje NNO, možnosti ich získavania z externých zdrojov (fundraising) a z interných zdrojov (samofinancovanie). Zaoberala sa tiež finančným riadením NNO a jeho špecifikami (najmä tvorbou rozpočtov NNO). Túto časť svojej práce doplnila aj o riadenie výkonnosti, vybrané finančné a nefinančné ukazovatele a controlling NNO. Z toho pohľadu je zaradenie časti o dobrovoľníkoch podľa môjho názoru rušivé, pretože narúša celkovú koncepciu, ktorú si doktorandka zvolila. Za cennú považujem kapitolu

o komparácii ekonomického riadenia podniku a NNO, v ktorej autorka zosumarizovala svoje poznatky do prehľadnej schémy. Následne navrhla samotný systém ekonomického riadenia vybraného segmentu NNO, ktorý vychádza z integrácie štyroch komponentov s fázami životného cyklu NNO.

V záverečnej časti dizertantka, hodnotila výsledky ekonomickej analýzy českej Koinonie pomocou ňou navrhnutých ukazovateľov v časovom rade od roku 2008-2018. Svoje skúmanie verifikovala dotazníkovým šetrením v 40 zahraničných Koinoniách.

4. Formulácia hypotéz, ich testovanie

Doktorandka formulovala nasledovnú hypotézu: „Rozvoj NNO (evidovanej právnickej osoby, súkromného združenia veriacich) je determinovaný efektívnou integráciou poslania NNO a ekonomického riadenia v jednotlivých fázach života NNO“.

Stanovenú hypotézu doktoranda overovala v podmienkach českej Koinonie, pričom identifikovala 6 fáz jej života pričom ako uvádza autorka „každá fáza má svoj charakter ekonomického riadenia a doteraz tieto neboli v českej Koinonii identifikované“. Každú fázu popísala a zosumarizovala v tabuľke 20. Analýzy doplnila hodnotením výsledkov ekonomickej analýzy českej Koinoie.

Aj keď sa môže na prvý pohľad javiť, že testovanie hypotézy iba na jednom subjekte nedáva dostatočné predpoklady pre formulovanie všeobecne platných záverov, autorka verifikovala svoj návrh ekonomického systému na vzorke 40 zahraničných Koinoií, z toho 29 bolo v Európe, 11 mimo Európu. Získanie týchto informácií predstavovalo zo strany doktorandky veľké úsilie, čo svedčí o jej zodpovednom prístupe k spracovaniu vybranej témy.

5. Výsledky dizertačnej práce a prínos práce

Dizertačná práca sa zaoberá špecifickou oblasťou spoločenského a ekonomického života a to neštátnymi neziskovými organizáciami cirkevného charakteru. Už samotná činnosť analyzovaných subjektov môže vyvolávať množstvo trecích plôch, otáznikov a rozporov. Oceňujem preto odvahu doktorandky a jej školiteľky sa touto témou zaoberať. Je možné prirodzene polemizovať o tom, či nebolo možné v rámci prezentovaného výskumu realizovať viac analýz, výpočtov, štatistických hodnotení a testovaní.

Podľa môjho názoru toto ani nebolo cieľom práce. Tak ako bol cieľ navrhnutý bol aj splnený. Autorka navrhla systém ekonomického riadenia NNO a navrhla tiež ukazovatele, ktoré odporúča pre jeho hodnotenie. Považujem tieto návrhy za prvý krok vo výskume v tejto oblasti. Je nesporné, že prekonanie paradigmy amaterizmu v riadení NNO a implementácia profesionality a ekonomicky overených postupov do ich činnosti, je nevyhnutnou podmienkou rozvoja každej neziskovej organizácie. Samotné mnohé oslovené koinoie sa vyslovili, že navrhnutý ekonomický systém je aplikovateľný v praxi, ale že ho nie je možné porovnať s iným systémom ekonomického riadenia NNO, pretože v teórii a v praxi vybraného segmentu existuje absencia tohto systému. Už aj z tohto pohľadu vyplýva, že predložená práca priniesla cenné, originálne a podložené poznatky využiteľné v ekonomickej teórii i v praxi.

6. Vyjadrenie sa k publikačnej aktivite dizertantky.

Súčasťou dizertačnej práce je zoznam publikovaných prác. Doktorandka uvádza 3 príspevky v odborných časopisoch, z toho jednu publikáciu v Scopuse a 7 príspevkov v zahraničných zborníkoch. Všetky príspevky boli v súlade s témou dizertačnej práce.

Predpokladám, že pripustením k obhajobe doktorandka splnila podmienky publikačnej aktivity doktoranda Fakulty ekonomickej Západočeskej univerzity v Plzni z pohľadu kvantitatívneho aj kvalitatívneho.

7. Otázky k diskusii v rámci obhajoby

- Vysvetlite, prečo ste sa v rámci hodnotenia výsledkov českej koinoie zamerala iba na vami navrhnuté ukazovatele? Bolo by podľa vášho názoru vhodné aj skúmanie iných ukazovateľov, ako napr. likvidity, zadlženosti a pod.? V čom by ste videla prípadné prínosy alebo riziká takýchto ukazovateľov?
- Bolo by podľa Vášho názoru vhodné pre činnosť cirkevných organizácií použiť aj iné metódy ekonomickej analýzy hodnotenia efektívnosti a výkonnosti neziskových organizácií, ako napr. metódu analýzy účinnosti nákladov (CEA), analýzu výnosov a nákladov (CBA), analýzu minimalizácie nákladov (CMA alebo analýzu užitočnosti nákladov (CUA). Vyjadrite sa k možnostiam uplatnenia týchto metód vo vami vybranom segmente.
- V rámci svojich odporúčaní formulujete odporúčanie týkajúce sa zvyšovania príspevku na jedného člena. Do akej miery je takého odporúčanie udržateľné z pohľadu člena cirkvi.

8. Záver

Pretože obsah práce spĺňa požiadavky kladené na doktorandskú dizertačnú prácu, samotná práca je kvalitná a autorka preukázala potrebné znalosti v danom odbore a schopnosť vedecky pracovať, čo dokazuje mj. i prezentovaná publikačná činnosť, **hodnotím túto doktorandskú prácu kladne a odporúčam túto doktorandskú prácu k obhajobe.**

V prípade úspešnej obhajoby navrhujem, aby bol **Ing. Márii Mackovej** udelený titul **doktor (PhD.)** v odbore Podniková ekonomika a management.

V Bratislave 7.1.2019

prof. Ing. Helena Majdúchová, CSc.

